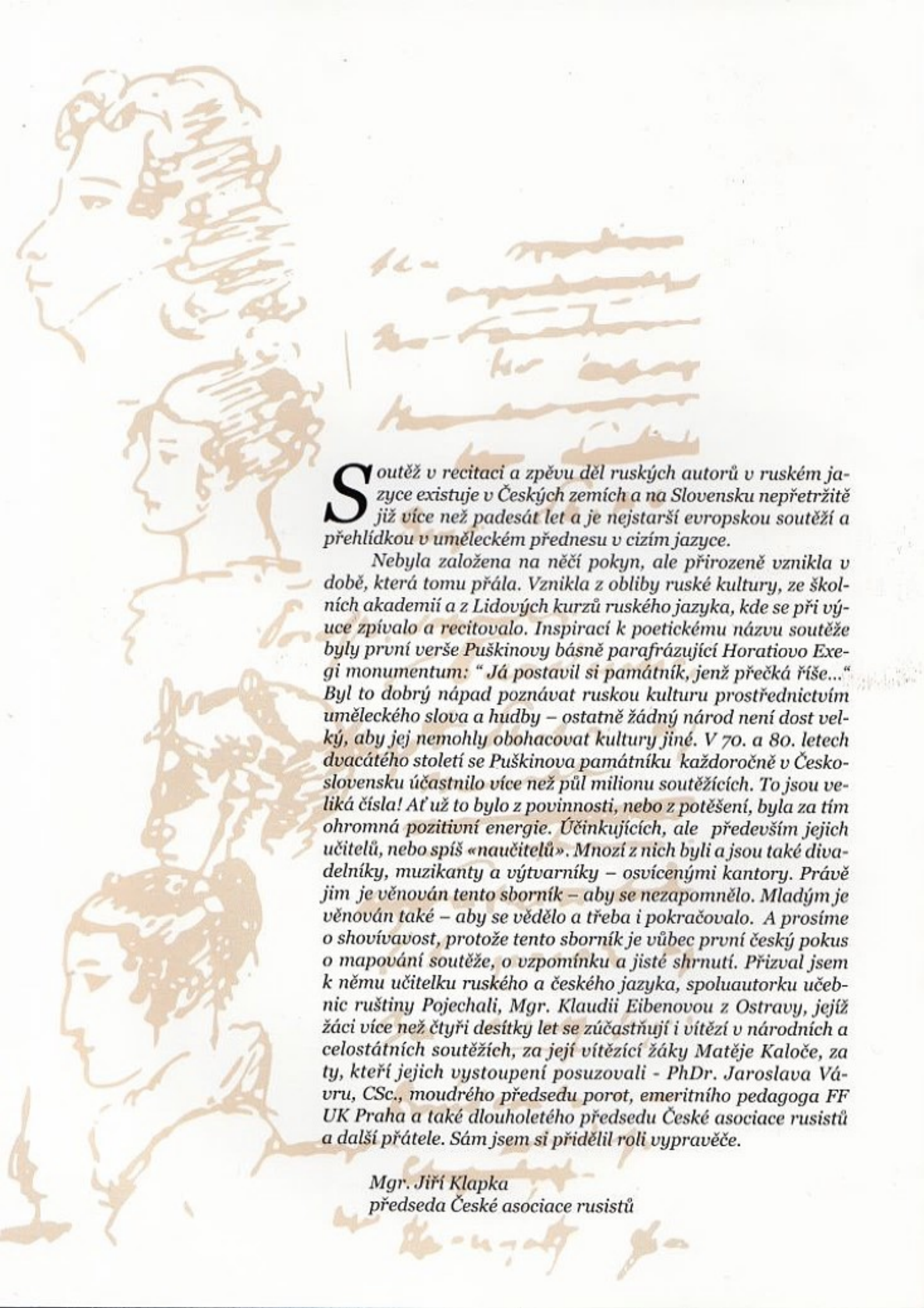

ARS POETICA

Puškinův památník

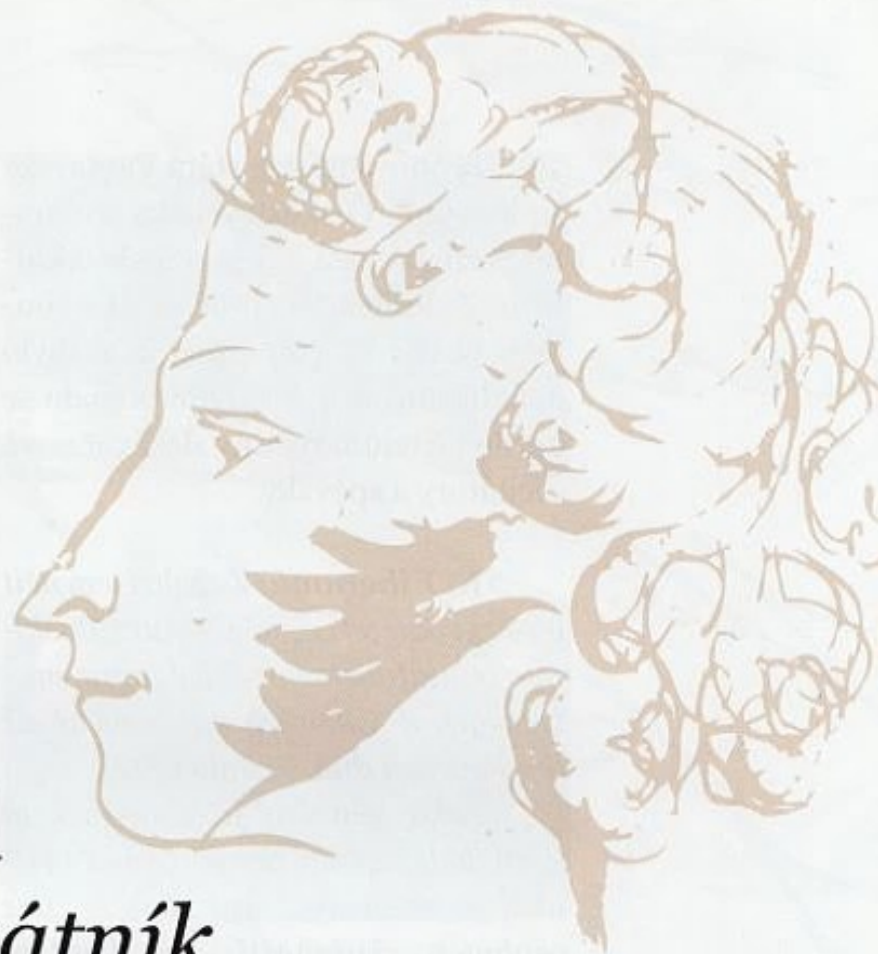
1966 – 2016

Soutěž v recitaci a zpěvu děl ruských autorů v ruském jazyce existuje v Českých zemích a na Slovensku nepřetržitě již více než padesát let a je nejstarší evropskou soutěží a přehlídkou v uměleckém přednesu v cizím jazyce.

Nebyla založena na něčí pokyn, ale přirozeně vznikla v době, která tomu přála. Vznikla z oblíbenosti ruské kultury, ze školních akademií a z Lidových kurzů ruského jazyka, kde se při výuce zpívalo a recitovalo. Inspirací k poetickému názvu soutěže byly první verše Puškinovy básně parafrázující Horatiovo Exegi monumentum: „Já postavil si památník, jenž přečká říše...“ Byl to dobrý nápad poznávat ruskou kulturu prostřednictvím uměleckého slova a hudby – ostatně žádný národ není dost velký, aby jej nemohly obohacovat kultury jiné. V 70. a 80. letech dvacátého století se Puškinova památníku každoročně v Československu účastnilo více než půl milionu soutěžících. To jsou veliká čísla! Ať už to bylo z povinnosti, nebo z potěšení, byla za tím ohromná pozitivní energie. Účinkujících, ale především jejich učitelů, nebo spíše «naučitelů». Mnozí z nich byli a jsou také divadelníky, muzikanty a výtvarníky – osvícenými kantory. Právě jim je věnován tento sborník – aby se nezapomnělo. Mladým je věnován také – aby se vědělo a třeba i pokračovalo. A prosíme o shovívavost, protože tento sborník je vůbec první český pokus o mapování soutěže, o vzpomínku a jisté shrnutí. Přizval jsem k němu učitelku ruského a českého jazyka, spoluautorku učebnic ruštiny Pojehali, Mgr. Klaudivii Eibenovou z Ostravy, jejíž žáci více než čtyři desítky let se zúčastňují i vítězí v národních a celostátních soutěžích, za její vítězí žáky Matěje Kaloče, za ty, kteří jejich vystoupení posuzovali - PhDr. Jaroslava Vávru, CSc., moudrého předsedu porot, emeritního pedagoga FF UK Praha a také dlouholetého předsedu České asociace rusistů a další přátele. Sám jsem si přidělil roli vypravěče.

Mgr. Jiří Klapka
předseda České asociace rusistů

ARS POETICA

Puškinův památník

1966 – 2011

První školní kola Puškinova památníku organizovala na košickém gymnáziu středoškolská profesorka Nina Tjutčevová.*) Později jako okresní a krajská metodička se podílela na rozšíření soutěže po východním Slovensku. První celoslovenské kolo se konalo v roce 1959 a celostátní soutěž byla vyhlášena Ústředním výborem Svazu československo-sovětského přátelství (SČSP) a Ministerstvem školství a kultury ve školním roce 1966/1967, pod názvem **Puškinův památník-Rossiana.**

Rok 1967 byl vůbec rokem eskalace ruské kultury v Československu i ve světě. Například v oblasti populární hudby přední příčky světových hitparád obsadila nová aranžmá rus-

kých tradicionálů např. *Dorogoj dlinnoju* (Those were the days my friend), *Volga, Volga* (Carneval) nebo *Kaťuša* (Kazačok) a samozřejmě i u nás téměř všichni přední zpěváci populární hudby měli v repertoáru ruské (sovětské) písně. Hudební Divadlo Rokoko dokonce nastudovalo program *Rokokokoktejl* v ruštině. Začátkem léta 1968 zněla na festivalu původní české a slovenské tvorby Bratislavská lyra nově složená píseň ve stylu ruské romance *Tulipán*, v podání Ivana Krajíčka a Marta Kubišová zvítězila s písní *Cesta*, ve které se zpívalo o harmonice: *Už nikdo neví, kdo ji hýčkal na rukou, chlubil se její perletí, k přečtení není ani nápis azbukou, kdopak ví, kdo písně na ní skládal...*

Srpnová invaze států Varšavské smlouvy do Československa nadlouho poznamenala zájem o ruskou kulturu. Z desítek tisíců účastníků soutěže Puškinův památník jich zbylo několik stovek a jen velmi pomalu se dařilo učitelům ruštiny získávat nové recitátory a zpěváky.

K. Eibenová: Začala jsem učit v roce 1966 a recitační soutěž Puškinův památník mě provází mimo mateřských dovolených každoročně až do dnešních dnů. Začalo to tak.

Jako učitelka jazykové školy jsem byla zvána do poroty obvodních a městských kol soutěže. Bez osobních zkušeností, bez kantorských zkušeností. Legrace to byla náramná! S mnohdy těžce skrývaným údivem jsem sledovala, jak se chlapeček bije do prsou a tvrdí - „... ja kommunist“, holčinka převrací oči ke stropu a téměř před omdlením rozhodí ručkama a šeptne - „... ja tvoja“... Byla jsem ale jako porotkyně shovívavá. Vybavovala jsem si sebe sama v největší roli svého školního divadelního života - v roli Julia Fučíka! Pro své žáky jsem básně volila také špatně. Vsázela jsem sice na text přiměřený věku a jazykové obtížnosti, ale dlouhý. Čím delší, tím lepší. Ruština byla na úrovni, ale poslech začal po pěti šesti minutách unavovat. Nepoučila jsem se a další rok chybu zopakovala. A opět jsem se domnívala, že pátým místem je mým žákům krivděno, že porotci nejsou objektivní. Ještě že jsem mlčela!

Učila jsem už čtvrtý rok, když za mnou přišla zástupkyně ředite-

le, že mám ve skupině dceru známé ostravské ruštinářky Libuše Halamové, ta že si dceru připravila do PP. Holčička s copánky stála ve sborově vedle ní a já ji vyzvala, ať tedy kousek z Balady o památníku předvede. Báseň byla poplatná své době, ale dodnes slyším Lenčin hlas, naprosto civilní přednes, vnímala jsem mimořádný cit pro vyjádření myšlenky, všestranně kultivovaný projev... I v rušném prostředí sborovny se projevila výrazná osobnost děvčátka. Nepřerušila jsem ji, nešlo to. Byla jsem vyvedena z míry. Jak to, že jsem to dřív nezapozorovala?! A kolegyně mi řekla, že jí běhal mráz po zádech.

Měla jsem štěstí. Líba Halamová mě přes svou dceru navedla, nač se mám při vedení dětí zaměřovat. U Lenky jsem zažila, co to je při dětské recitaci prožitek. Uvědomila jsem si, jakých chyb jsem se při přípravě svých recitátorů dopouštěla. Největší byla ale ta, že jsem potlačila osobnost dítěte. Lenka Halamová jako žákyně ZŠ vyhrála celorepublikovou soutěž celkem třikrát, stejně tak později pokračovala i její sestra Dana.

Texty na míru jsem vybírala pro jednotlivce pečlivě tak dlouho, dokud mi pod psaným slovem nezazněl jejich hlas. Děvčatům muselo sdělení „sedět“. Bavily jsme se o jednotlivých verších-obrazech-myšlenkách tak dlouho, dokud z dětských úst zněly zcela samozřejmě a z projevu bylo patrné, že vědí, co a proč sdělují, a že to světu odhalují právě ony.

Děti, které se chtěly úspěšně zúčastnit PP, bylo hodně. Zájemci

Lenka Halamová 1972 a 1982, Jitka Procházková, Eva Urbanová, Ivan Kusnjer, kolektiv Gymnázia Žďár nad Sázavou, Lucie Steinhubelová.

si byli vědomi, že než vyjde vítěz ze školního kola, je za ním spousta hodin. Nebylo v mých silách věnovat se všem. Když si dnes čas od času přečtu, jak děti byly kdysi nuceny se do soutěže hlásit, tak mohu říci, že moje zkušenost je opačná. Nebylo lehké odmítat všechny zájemce a slibovat, že příští rok ... Právě zájem dětí mě přivedl k práci s kolektivy. Měly mít jen do deseti členů. Tak jsem nejčastěji vedla kolektivy dva - mladší a starší. A pár dětí navíc jako hudební doprovod. Motivace zájezdu do Prahy je velká síla a děti uvěřily, že práce přináší výsledky, navíc silný zážitek po vítězství v jednotlivých kolech je stmeloval. Když první zákyňě na mém novém působišti vyhrála ústřední kolo, dozvěděla jsem se, že vyhrávají pouze mimořádně talentovaní jedinci. Tak jsem si ty mimořádně talentované začala „vyrabět“ z těch, kteří chtěli. Moje soutěžní skupiny byly jakýmsi vzorkem průměrné třídy; jedničkáři, ale i ti, kteří měli nejraději přestávky. Pro některé žáky byl úspěch v Puškinově památníku jediným úspěchem za dobu školní docházky. Tím více se snažili. Díky této soutěži si uvědomili, že prací jsou schopni něčeho dosáhnout a mít z ní radost. Vzpomínám na Mirka, který byl schopen zabloudit i na scéně. V zájmu kolektivního úspěchu ho ostatní navigovali. Na vysvědčení měl na první straně čtyřky, na druhé pochvalu za vítězství v ústředním kole. Vzpomínám si na slzy jeho matky. Nebo Tánička! Ta se strašně styděla promluvit, ale plakala, že vystupovat chce,

tak jsem vymyslela, že nebude uvolněně recitovat, ale v pozoru může se zavřenýma očima, ať nevidí publikum, řvát, co má síly.: „Бабушка Ненила, рыбу ловила, поймала карася, вот и сказка вся.“ Při každém vystoupení měla potlesk na otevřené scéně a po čase se z ní stala hvězda se správným sebevědomím. Povzbuzení postupem do vyšších kol se všichni stávali uvolněnější v projevu a projevovali se osobitě. A o tu osobitost jsem stála. Žádná spartakiáda, ale ukaž, co je vlastní tobě.

Nejlehčí pro mne a zároveň nejtěžší pro děti bylo připravit pásmo se začátečníky. Metodiku nácviku výslovnosti jsem měla detailně promyšlenou a s každým novým kolektivem jsem jen obměňovala texty, na kterých jsem ji učila. Ale děti si ruštinu osvojovaly každé svým tempem, neznala jsem je a nevěděla, co kdo může. Někteří měli „hluch“, tak musely nastoupit tabulky, aby viděli, jak mají vyslovovat, někdo nebyl schopen se svižněji pohnout v rytmu... Základ vystoupení byl každé čtyři roky stejný - na základě lidové poezie - nejčastěji to byly *Небылицы*, pomocí rýmu, rytmu, pohybu a humoru nám po ústním jazykovém kurzu vyšlo něco, s čím se dalo vystoupit. PP mi sloužil jako záminka naučit základy jazyka co nejlépe. Nikdy nácvik něčeho jen pro samu soutěž. Vystoupení mělo dokázat, že i ruštinou se můžeme bavit.

V prvních ročnících soutěže Puškinův památník nebyly určeny kategorie a vedle sebe vystupovali

recitátoři i zpěváci, sólisté, soubory i sbory. V české části soutěže se od roku 1976 oddělila sborová vystoupení – vznikla samostatná soutěž Písně přátelství. Puškinův památník byl postupně rozdělen na oblast slovního projevu s kategoriemi sólové recitace a kolektivní vystoupení – do 10 členů a oblast hudebného projevu – sólo, duo, trio. Rozdělen byl i věkově – základní, střední a vysoké školy. Organizaci soutěže a přehlídek měly na starosti komise ruského jazyka při okresních, krajských výborech i při Českém ústředním výboru SČSP a jejich odborné sekce. Dlouholetou obětavou předsedkyní Sekce Puškinova památníku byla Marie Novotná-Zelenková, autorka několika učebnic ruštiny pro základní školu, která vedla kolektiv připravující národní kola soutěže a přehlídky.

J. Klapka: *K ruské literatuře a vlastně i k Puškinovu památníku mě přivedlo hlavně to, že pocházím z pražských Dejvic. Někteří moji spolužáci měli ruské babičky, což byly ženy našich legionářů nebo ruských emigrantů. Moje vlastní babička se s těmito dámami přátelila a já v jejich rodinách poznával jinou než tu oficiální ruskou kulturu. Na návštěvách jsem se setkával se srdečnou pohostinností, se zvláštními buchtami, ve kterých proti našim zvyklostem bylo maso, houby či zelí, se zvláštními červenými polévkami, ale hlavně se zdvořilostí, vzdělaností, noblesou a atmosférou nějakého zvláštního tajemství. Věčné světlo pod ikonostasem, vůně tenkých svíček zapalova-*

ných o svátcích, nostalgické písně ze starého gramofonu a také opravdový zájem citlivě naslouchat druhým a pomáhat. S ruskou kulturou jsem se poprvé potkával asi jinak než většina mých vrstevníků. A také jsem recitoval česky i rusky, zpíval po klubech, hrál divadlo a pár let jsem byl vedoucím studiového Divadla Iris, kde jsme mimo jiné uvedli starý ruský text, objevený prof. Světlou Mathauserovou Balada o Vasiliji Zlatovlasém, králevici České země.

Na soutěži Puškinův památník mi byla sympatická myšlenka, že prostřednictvím jazyka originálu se člověk lépe přiblíží ke kultuře národa, že text v autorově rodném jazyce je přetavován a sdělován divákům optikou české mentality, českého naturelu, českého způsobu interpretace témat. A český přístup k interpretaci je samozřejmě v mnohém odlišný od tradičního přístupu ruského. Zajímalo mne nastudování textu současně v ruštině i v češtině pro porovnání dispozic, možností, odlišností, rytmu, melodie i malebnosti obou jazyků. Později jsem byl svědkem jedinečných vystoupení divadla poezie ze ZŠ Třebíč vedeného Jaroslavem Dejelem, která vítězila v českých i ruských recitačních soutěžích.

Na organizaci národního kola soutěže Puškinův památník – Rosiana v Domě sovětské vědy a kultury jsem se poprvé podílel v květnu 1981 a v listopadu téhož roku jsem byl dramaturgem koncertu vítězů, který se konal v Mahelově divadle v Brně (nyní Národní divadlo Brno).

Vedle špičkových amatérských interpretů zde vystoupila řada předních profesionálních umělců mezi nimi Marta Drottnerová a Vlastimil Harapes v nezapomenutelném pas de deux z Chačaturjanova Spartaka.

V srpnu 1982 se v pražském Paláci kultury (dnes Kongresové centrum) konal V. Mezinárodní kongres rusistů MAPRJAL, kde se na samostatném koncertu představili nejlepší čeští a slovenští účastníci Puškinova památníku společně s vítězi hudebních soutěží Písně přátelství a Melódie přátelství. Strhující dojem z koncertu podtrhla i technika – šlo o jedno z prvních použití aidoforu v Československu - snímání interpretů a současné promítání ve zvětšeném formátu na zadní projekci. Jediněčnost mládí, upřímnost i artistnost účinkujících, umocněné zvětšením, vyzvaly k dlouhotrvajícímu potlesku ve stoje. Nadšení a dojatí účastníci kongresu zahrnuli mladé umělce květy a dárky. Úspěch koncertu přispěl k dalšímu rozvoji soutěže – k rozšíření o samostatnou kategorii kolektivních vystoupení středních a vysokých škol, přinesl možnosti a prostředky k pořádání metodických seminářů i mnohá pozvání k vystoupení, zejména ze Sovětského svazu. Od prvních ročníků soutěže byli její nejlepší účastníci zváni na Svátky poezie – Puškinské dny, probíhající zejména v Michajlovském, později také v Moskvě, v Leningradu, ve Vladimíru a na dalších místech, setkávali se s recitátory a zpěváky s dalších zemí, rozšiřovaly se kontakty mezi našimi

a ruským divadelníky, nové verše a písně přivázeli studenti ze stáží v Sovětském svazu.

K. Eibenová: *Jedno jediné kolektivní vystoupení se vymklo mé zásadě - žádná válka v ústech dětí. Bylo to pásmo, na kterém jsem dřela snad nejvíc. Při jeho posledním zhlednutí jsem ale zapomněla, že se dívám na své žáky. Mrazilo mě. Byli krásní, předávali poselství, byli přesvědčiví.*

Po vítězném vystoupení v roce 1984 nás oslovila tehdejší zástupkyně ředitele Pobočky Institutu A.S.Puškina v Praze doc. Světlana Vladimirovna Feninová. Pochválila mé žáky a slíbila zaslat v Rusku dosud nepublikovaný materiál. Za nějaký čas přišlo více než třicet stran textu. Nejméně na hodinu a rozhodně ne pro sedmáky. Doprovodný dopis vysvětlil, že básně byly dlouho po válce tzv. vytaženy ze šuplíku. Byly to literární pokusy deseti sedmnácti až dvacetiletých kluků ze Sibíře - padlých ve 2. světové válce. Jak mně se do toho nechtělo! Pak jsem narazila při čtení na úryvek, který se zartá do mozku a nepustí se.

*Они ушли не долюбив,
Не докурив последней папирасы.*

Nejdříve jsem životopisy zkrátila jen na tři údaje - jméno, v kolika letech a kde padli. Nad věkem se musel zarazit každý, místa bitev byla známá. Pak jsem z jejich výpovědí vybírala části, kterým by jen o pár let mladší recitátoři rozuměli a uměli

Scéna na V. kongresu MAPRJAL 1982, Klaudie Eibenová, zleva J Štrunc, M. Čarná, L. Steinhubelová, T. Uramová, O. Brousek, /první řada zleva M. Novotná-Zelenková, B. Rabasová, V. Mlejnková, druhá řada R. Vejskalová, J. Petýrková, J. Vařeka, H. Žofková, N. Srovnalová, M. Šutovová/ R. Plačková, (?), K. Lepilová, M. Kohútová v Leningradu/ D. Hánová, L. Vrtělová, B. Burďáková.

Na shledanou, Moskvo!

Těd už jsou zpátky doma, mezi svými brněnskými, bratislavskými a ostravskými kamarády.

Ještě v pátek patřily jejich kroky a pohledy podzimní Moskvě, která jim přichystala tolik báječných setkání: třeba vzácnou příležitost, kdy básně a písně, s nimiž do Sovětského svazu přijeli, se přišli poslechnout jejich autoři. Denisa, Petra, Mírek ahi Viktor asi předem netušili, že jednoho večera budou jejich přednesu, jejich čístě, vybrané ruštině tleskat básníci Isajev a Michalkov, skladatel Frenkel a kolem klavíru a kytary se vytvoří atmosféra, v níž sami tvůrci ustanou z posluchačských křesel a dostanou chuť vlastním přidavkem přispět písněmi i verši k programu čtveřice studentů z Československa (Petře, která chodí teprve do šestky, za znalost jazyka udělme titul studentky předem taky).

Čtyři mladí lidé zvítězili v soutěži Puškinův památník, pořádané Svazem československo-sovětského přátelství. A když se Jiří Klapka, který v tamhle malinkém kolektivu zastával roli vedoucího a zároveň konference, ve svém úvodním slově zmiňoval, že soutěž má u nás půlmiliónové účastnické zázemí a dvacetiletou tradici, budil hned v publiku zájem — s čímkoliv tedy asi do Puškinovy vlasti přijeli finalisté?

Čtveřice předvedla nejenom brilantní ruštinu, ale i talent scénického projevu a nápaditý program, čímž bylo vždy v úspěchu rozhodnuto, ať už během týdenního pobytu vystupovala v závodech, či ve školách. Písnička *Na shledanou, Moskvo!* zněla na rozloučenou, ale určitě chtěla říct: přijedem brzy zase!

LUBOR KAZDA

Z vystoupení našich recitátorů v Moskvě a ruských v Praze - M. Cvejnová, trio MGU uprostřed Valdis Pelš/ Paní Gromykovová blahopřeje D. Geislerové, za ní M. Seifert a J. Klapka, vedle V. Mendl, dole článek RP z listopadu 1987, skvělá P. Špalková.

je i podat. A začalo sestavování nového kolektivu. Chtěla jsem jen kluky. Problém byl i v tom, že někteří měli jiné zájmy, někteří zájemci v mé osmé-deváté třídě mutovali, a tak jsem se musela poohlídnout i ve skupinách, ve kterých jsem ruštinu nevedla. Při každém suplování jsem obcházela kluky, nechala je opakovat verš a snažila se zachytit, jestli neuslyším něco osobitého. Jedenáctku dobrovolníků jsem našla už v říjnu. Kluci v bílých košilích, černých kalhotách, jedna dívka, za každého padlého růže do vázy a melodie Bulata Okudžavy na kytaru. Docentce Feninové tak záleželo na provedení, že za námi do Ostravy přijela. Vzpomínala, jak si se spolužáky přidávali léta, aby je vzali do armády, jak kluci po prvním pochodu v bagančatech měli zkrvavené nohy, co sama zažila za války, jak se její spolužáci z války nevrátili. Byla sugestivní, kluci přestali tzv. recitovat, byli věcní, opravdoví. Úplně jinak znělo:

*Воїна - совсем не фееерверк,
А просто трудная работа,
Когда , пыхтя от пота,
Вверх по пахоте
Скользят пехота.*

Při samotném ústředním kole byli kluci hodně nervózní. Po každém výstupu konkurence jsem domluveným znakem dávala najevo, že vše je pro ně na dobré cestě. Pro jejich klid jsem sepnula ruce i při vystoupení největších „rivalů“ z Brna. Měli všechny prvky, které jsem uplatňovala sama a které měl i můj mladší

kolektiv. Radost ze slova, pohyb i s tancem, z pásma čísel optimismus. Tušila jsem, že vyhrají.

Přesto při vystoupení svých jsem poprvé a naposledy zapomněla, kde jsem a že k těm na podiu mám nějaký vztah. Ztělesňovali kluky, po kterých zůstaly jen ty verše. Moji, pro mě nejlepší, byli druzí. Přišlo tehdy za mnou několik mně neznámých lidí. Říkali, že byli překvapeni obsahem veršů, způsobem podání. Že v klucích mám poklad. Věděla jsem to také a byla ráda, že verše, které mladí krásní lidé napsali před více než čtyřiceti lety, oslovili ústy mých žáků posluchače i toho květnového dopoledne roku 1985.

Repertoár v soutěži Puškinův památník se vyvíjel společně s dobou. Do pozadí postupně ustupovaly vážné texty, jistá sošnost, patetičnost a vynucovaná angažovanost byly nahrazovány radostí z tvorby a humorem. V hudební oblasti měly od začátku 80. let své místo písně Bulata Okudžavy i Vladimíra Vysockého, romance a lidové písně z repertoáru Žanny Bičevské, vedle klasiky zněly i rockové úpravy zhudebněné poezie, cikánské písně a populární hudba. Na interpretaci měl vliv rozvoj amatérských i profesionálních studiových divadel - Divadla na provázku, Ypsilonky, poetika režisérů Petra Scherhaufera, Jozefa Bednárika a Petra Lébla. Velmi inspirativní byla hostování ruských studiových divadel zejména Divadelního studia MGU s režisérem Jevgenijem Slavutinem, ale i studia U Nikitské brány

a Na Jihozápadní. V té době vznikla na Pedagogické fakultě UK Praha zajímavá diplomová práce o Puškinově památníku, kterou napsala a obhájila Jiřina Marková-Havránková.

Součástí každého ročníku soutěže byly **metodické a rozborové semináře**, kde se opakovaně hovořilo o hlavním kritériu pro hodnocení účinkujících, kterým je výběr repertoáru vzhledem k věku a možnostem interpreta. Účinkujícím jsme říkali: vyberte si text, který je vám nejbližší, hledejte situaci, mluvte pravdu, poslouchajte se, mějte emoce. Vedle těchto seminářů se hlavní organizátor soutěže SČSP podílel na organizaci literárních a divadelních seminářů a to zejména ve spolupráci s pobočkou Institutu ruského jazyka a literatury A.S. Puškina v Praze (FIRJAP), kde působila řada odborníků a zajímavých osobností – rád vzpomínám na docentky Irinu Alexandrovnu Ušakovu, Inge Borisovnu Sokolovu, Světlanu Vladimirovnu Feninu či prof. Niolu Merkene.

Samostatnou kapitolu, nebo alespoň odstavec, si zaslouží nezapomenutelné a mezinárodně uznávané osobnosti - literární vědci prof. Galina Maximovna Šlonská z Krasnojarska a doc. Alexej Segejevič Pechtěrjev z Kalugy. Jejich strhující vystoupení umocněná zpaměti recitovanými ukázkami prózy i poezie a samozřejmě unikátní a objevné informace o ruských umělcích, o nových osobnostech i o těch zapomenutých, netušené souvislosti a zaujatý přednes

fascinovaly posluchače po celém Československu. Pro představu - zájem o vystoupení prof. Šlonské byl takový, že když na divadelním semináři ve Svitavách (1988) byla zařazena její přednáška z důvodu jejího zaneprázdnění na půlnoc – bylo nabito. Po vystoupení pokračovala prof. Šlonská nočním vlakem na Slovensko. Kromě přednáškových turné Galina Maximovna u nás publikovala v letech 1985-1989 několik repertoárových sborníků k soutěži Puškinův památník. Doc. Pechtěrjev zahájil svou misi cyklem přednášek Bílá místa v ruské literatuře. Stejnomený sborník vydal poprvé jako cyklostylovaný samizdat v roce 1989. **)

Zájem o ruskou kulturu u nás rostl od roku 1985 v souvislosti s nástupem Gorbačovovy Perestrojky a na této vlně se těšily pozornosti i další aktivity SČSP organizované v Čechách a na Moravě - soutěž pěveckých sborů Písně přátelství (od roku 1977) a zejména Divadelní přehlídky ruských a sovětských divadelních her ve Svitavách – amatérští divadelníci (od roku 1972) a v Mostě (od roku 1987) – profesionální divadelníci. Vznik přehlídek většinou souvisel s oslavami výročí Velké říjnové socialistické revoluce (VŘSR), ale hlavní příčinou vzniku mostecké divadelní přehlídky byly problémy, které měli čeští divadelníci s uváděním aktuální a kritické sovětské dramatiky. Divadlo Na provázku problémy se schvalováním sice vtipně vyřešilo tak, že uvedlo cyklus nazvaný Scénické čtení z literatury národů Sovětského svazu a inscenovalo dramatizace knih, které běžně

Svátky poezie v Michajlovském, Divadlo na provázku a J. Dulava, akademický kvartet prof. N. Merkene, dr. J. Šlézar, prof. G. Šlonská a dr. K. Sefert/, doc. A. Pechtěrjev, doc. I. Ušakovová a ak. malíř V. Neustrojev.

СТУДЕНЧЕСКИЙ ТЕАТР
МОСКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

"BLUE NIGHTS OF K.G.B."

Program Studentského divadla MGU 1989, Divadlo Variace Otrokovice – zcela upravo prof. V. Kramářová, rezignující recitátor, jedinečné duo z PF Ústí n.L., dr. J. Holouš, Kdo je pozná?

vycházely v Lidovém nakladatelství, ale tento model se nedal použít všude. Proto vznikla přehlídka pořádaná SČSP a Svazem českých dramatických umělců (SČDU). A nikdo z okresních či krajských funkcionářů si nedovolil pochybovat o inscenaci, která prošla takovou „požehnanou“ přehlídkou.

Situace se odrážela ve výběru textů také pro Puškinův památník. Například na jaře 1989 zvítězila v národní přehlídce skvěle inscenovaná Zadornovova satira „Vážený soudruhu generální tajemníku, piší Vám obyvatelé malého městečka, kde jste byl na pracovní návštěvě“ v podání kolektivu Variace gymnázia z Otrokovic. Profesorka Věra Kramářová kombinovala kolektivní psaní dopisu s písničkou V sele malom Vaňka žil, Vaňka Taňku poljubil - studentky byly půvabné, studenti komediálně rozpustilí a výsledek byl dokonalý. Jen funkcionáři se ptali – jak to tedy vlastně je: ještě se usmíváme, nebo už se vysmíváme?

V létě 1989 udělal tehdejší nejvyšší krajský funkcionář na Festivalu Jiráskův Hronov veliký skandál. Odešel z poměrně bezzubé inscenace Horká sprcha Vladimíra Majakov-

ského a následně zakázal uvádění her tohoto autora v celém Východočeském kraji. To se dotklo i divadelního festivalu ve Svitavách, který se konal v polovině listopadu 1989. Poslušně se tedy nehrál Majakovskij, ale bez problémů byly uvedeny hry do té doby zakazovaných ruských autorů.

Následující události, rušení výuky ruského jazyka a zejména systematická činnost politiků a sdělovacích prostředků výrazně snížily zájem veřejnosti o ruskou kulturu.

K.Eibenová: *Jsem ráda, že moji žáci nemají zábrany mluvit na ulici rusky a ve vlaku ochotně sdělují, že jedou na přehlídku v ruské recitaci. Doba se mění, lidé reagují přívětivě. První léta po revoluci byla pro výuku ruského jazyka až záštiplná. Když jsem si přišla pro své žáky před školu na odpolední vyučování a zavolala: „Ruštináři, pojďme!“, udělala se ulička a ozvaly se posměšky. Pak jsem je raději svolávala slovy: Holčičky, chlapečci!“ Usmívali se všichni. Víím, že shovívavě nade mnou. Ale těm mým dali pokoj. Posměch je přešel úplně, když kolektivy reprezentovaly ve Vídni, dvakrát po týdnu na festivalu ve Španělsku.*

*) Nina Tjutčevová, rozená Kolupajevová (1908-1985) středoškolská profesorka (Košice), později vedoucí metodička ruského jazyka Východoslovenského kraje.

**) Tiskem vydala Masarykova univerzita Brno - A.Pechtérjev, J.Klapka: Bílá místa v ruské literatuře (1991,1992) a Ruská literární emigrace v Československu (1993).

ARS POETICA – Puškinův památník

Na národních přehlídkách se od poloviny 80. let dařilo zaznamenávat zajímavá vystoupení na video. Se záznamy se dále pracovalo na odborných seminářích, které organizovalo Česká asociace ruštinářů (ČAR) spolu s SČSP. Při společném vystoupení českých a slovenských delegátů na VII. kongresu MAPRJAL, který se konal 10.-17. srpna 1990 v Moskvě 1990, byl promítnut sestřih vystoupení a nabídnuta možnost uskutečnění Mezinárodní přehlídky v recitaci a zpěvu děl ruských autorů v Československu.

Návrh byl velmi dobře přijat a na přání představitelů Asociácie rusistov Slovenska (ARS) bylo pro konání prvního ročníku stanoveno město Martin, sídlo národního kulturního sdružení Matica slovenská. První zajímavá zkušenost s prezentací soutěže Puškinův památník na Západě se uskutečnila již koncem srpna 1990 nedaleko Hamburгу na mládežnickém táboře se zajímavým názvem Experiment für eine humane Erde – Aktion perestroika. Účastníci z Východní Evropy, většinou studenti nebo absolventi VŠ, mezi sebou komunikovali rusky a protože byli vybaveni podobnými životními zkušenostmi, pobaveně akci nazývali Pionýrský tábor pro odrostlé hippies.

V pokynech pro nový ročník Puškinova památníku se počítalo s novou situací – ruský jazyk přestal být povinným předmětem, dostal se

na úroveň jednoho z cizích jazyků. Název soutěže se rozšířil na ARS POETICA – Puškinův památník, bylo umožněno interpretovat díla ruských autorů i v dalších jazycích a finále mělo přehlídkový charakter. Na mezinárodních přehlídkách, z nichž první se opravdu uskutečnila v Martině v září 1991, však účinkující vystupovali rusky. Následovala řada projektů, z nichž se nejlépe osvědčila spolupráce s polskou soutěží nazvanou Na východ od Bugu a účast českých a slovenských recitátorů a zpěváků na mezinárodních přehlídkách v Salzburgu, Vídni, Barceloně. Kolobrzegu, Moskvě Bratislavě, ad.

K. Eibenová: *Bylo toho dost, ale mohlo být víc, protože bylo dobře.*

To „dobře“ to jsou pro mne prchavé přítulné dojmy spojené s radostnou náladou všech zúčastněných a zpívajících v autobuse, s potleskem v různých sálech a sálkách, s vůní moře nebo starší vídeňské české školy, s nádhernou scénérií Salzburgu, vřelým přátelským přivítáním v Bratislavě nebo na semináři na Oravě, během Veronou i deštěm při druhém zájezdu do Vídně, teplem moře a písku v Peniscole, prohozenými slovy mezi těmi, kteří jsme se radovali, že jsme tam, kde jsme. Stáli jsme třeba na pobřeží v Monte Carlu, dokola jsme si opakovali, že jsme v Monte Carlu, jsme v Monte Carlu, jsme v Monte Carlu, šel kolem Jiří Klapka a dodal: „A s Puškiňákem!“ Peniscola trumfla zážitky z Vídně, Barcelona Peniscolu. Z Barcelony mám vůbec nejsilnější zážitek.

Studiová divadla v Praze – MGU a Leningradské divadelní akademie, rodina Tučanových, Děti květin koukaly na „Puškiňák“, Z vystoupení v Barceloně uprostřed H.Kožová/ J.Klapka a M. Bremborowicz/ kabaretiér A. Kortněv.

Hrajeme Gogola / J.Klapka, doc.I. Poročkina, I. Čerkasov – křest Špalíčku ruských písní, kolektiv K. Eibenové, I. Karasová, Já koblížek, koblížek/ recitátor a šachista – M. Langer a A. Karpov.

Třetí a závěrečný koncert po týdenním pobytu ve Španělsku 1995 byl na vysoké škole pro studenty rusistiky. Ve zdar této akce jsem vůbec nevěřila. Tady, v Barceloně, jsme totiž měli mít vystoupení v pátek v 19.00 hodin. Když jsem uviděla aulu, přála jsem si, aby přišla aspoň třetina diváků. Kolem půl sedmé se začali scházet studenti. Žádné protažené tváře, že je pátek večer! Usmívali se, na přivítanou se mezi sebou objali a políbili, mnozí mezi sebou mluvili rusky, protože místečko nezůstalo prázdné, tak mnozí stáli. A i v průběhu koncertu byli naprosto fantastičtí. V aule to burácelo po každém vystoupení, smích se ozýval na naprosto správných místech a já si dodnes pamatuji hřejivý pocit, že moji - kolektiv i jednotlivci - měli potlesk skandovaný. Teprve teď se chlubím, i když už to pravda dávníčko není. Ale tohle není ten největší zážitek. Ten nastal po koncertu.

Byli jsme smíšená česko-slovenská delegace od žáků základní školy po vysokoškolačky včetně. No a právě středoškolačky a vysokoškolačky zažily pocity hvězd první velikosti po úspěšném vystoupení. Španělé je obklopili a kavalírsky hlučně doprovázeli osvětlenými ulicemi města až do autobusu. Drželi je kolem ramen a úsměvy nešetřili. Pak mávali a mávali a v autobusu bylo dlouho ticho a ticho. Proč jsem nebyla na šedesát minut aspoň o pár desítek let mladší!

Tohle se nedalo nafilmovat, tohle byl projev přátelství a forma ocenění od spřízněné ruštinářské obce.

Na první cestě do Španělska, konané na přelomu října a listopadu 1995, se zpívalo „Když se nám tu netleská/ pojedem do Španělska/ uvidíte, co se bude dít...“ a po návratu se opravdu dělo. Sdělovacími prostředky prošly zprávy o úspěchu mladých rusistů a zapůsobily tak, že zúčastnění učitelé byli oceňováni, dostávali hodiny ruštiny navíc a při dalších zahraničních cestách byly účastníkům poskytovány příspěvky na cestu z městských rozpočtů. Zájem o přehlídku se projevil i zařazením nové kategorie dospělých interpretů, která se ohleduplně nazvala – kategorie absolventů VŠ. Zahraniční prezentace festivalu se uskutečňovaly na všech mezinárodních kongresech MAPRJAL od Regensburgu (1994) po Šanghaj (2011), ale i v řadě významných rusistických konferencí, např. v Granadě, Washingtonu, na Jaltě či v Pekingu. Kde nebyla možná fyzická přítomnost účinkujících, byly využity videozáznamy pořízené při celostátních přehlídkách.

Na pomoc soutěžícím byly od prvních ročníků soutěže vydávány metodické sborníky. V 90. letech to pak byly zejména sborníky písní – na vydání se podílely Společnost přátel národů východu, později Česko-ruská společnost a Česká asociace rusistů, postupně vycházely překlady poezie – Lermontov, Pasternak, Cvetajevová, Mandelštam, Vysockij, Lebeděv. Na pomoc učitelům ruštiny byl organizován cyklus literárně hudebních programů Bílá místa v ruské literatuře, Ruská literární emigrace v Československu, od

roku 1995 program Písně frontového šoféra, věnovaný ruské válečné lyrice, od roku 1999 program Oněginovo české putování, o českých překladech slavného románu... Téma přehlídky ARS POETICA-Puškinův památník bylo na programu všech celostátních rusistických seminářů, včetně ukázek nejzajímavějších vystoupení.

Významný podíl na rozvoji přehlídky měly nové cykly učebnic ruského jazyka. Učebnice pro střední školy Raduga vycházejí od roku 1996, od roku 2002 komplet učebnic Pojehali pro základní školy, který obsahuje čtyřicet devět ruských písní.

K. Eibenová: *V dřívějších učebnicích ruštiny pro ZŠ bylo málo použitelných textů, z dalších pramenů vyhledávaná lidová poezie zněla v ústech dětí obzvlášť lehce a slunečně. Odbočím. Pokud moji vystupovali na nějakých veřejných akcích, seděla jsem v publiku, abych je viděla. Když je ohlašovali, mockrát jsem slyšela obdobu: „Zas ruština!“ Když skončili, tak stejní lidé tleskali a usmívali se.*

Výběr textu považuji za nejdůležitější. V cizím jazyku je to záležitost především učitele. Mnohdy jsem i pár let schovávala pěkný text pro jednotlivce. Až přišel ten pravý typ, který by myšlenku předal s plným souzněním. Minipovíděčka „Как я стала мамой“ čekala na nynějšího nositele Thalie Filipa Čapku asi pět let. Ich roli intelektuálního psa jsem si myslela, že neudám, a udala! Příjmení Hany si už nepamatuji,

ale z jejího vystoupení ve Vídni mám pěkný pocit ještě teď. A co jak broskvička krásná Bára Matušková a později její bratr šoumen Alexandr! Tě vešli na scénu a i cizí se na ně se zalíbením dívali. Markétě Stehlíkové se tak zalíbilo na podiu, že vystudovala DAMU a má angažmá v Praze. Aniče Krayzlové jsem dávala texty, které byly napsány o ní, a ona využila možnosti předvést, jak vypadá slovní kulometná palba, jako středoškolačka si vybírala pohádky Puškina, Jeršova. Matěj Kaloč s Aničkou pro své dialogy měli vždy něco současného a humorného... Všichni tito jednotlivci a ještě několik dalších (dvě Markéty, dvě Hany, Martina, Natálie ...promiňte, nepamatuji si jména všech) se opakovaně dostali do nejvyššího kola, ale pro mou práci jejich individuální vystoupení bylo něco jako přídavek. Hlavní byly pro mne kolektivy dobrovolníků.

Pro šestáky a vyšší ročníky jsem volila lidovou humornou prózu, delší lidové veršičky, nějaké lidové popěvky a také dějové vtípné umělé delší texty. „Людоеда у прунцецы улу все наобором“ jsem několikrát uplatnila jako sólové i kolektivní vystoupení. Mám ten názor, že když se porotce začne nudit a tvrdit, že text už slyšel mockrát, tak má z poroty co nejdřív odejít. Děcko dorostlo do určitého věku, ono objevilo něco pěkného, předává to tak, jak umí. O to děcko se jedná, ne za každou cenu něco nového, aby porota nezívala.

I se staršími jsem pracovala nejdříve individuálně, důsledně od každé hlásky, dřeli jsme intonaci,

Něžné duo, T. Lukavský předává ocenění účastníkům v PS ČR (2006), na semináři vystoupili Alexandrovci V. Gavva a V. Brodskij, další akademický kvartet rusistů – doc. J. Moravec, dr. J. Vacková, prof. L. Bělkin a doc. V. Huňáček/, kolektivy z Blanska a Nového Jičína.

- Uprostřed: Ruského hudebního salonu manželé Nikitinovi, u gobelínu S. Michalkov, A.Petrenko - kolem A.Shonert a J.Klapka, uprostřed ctitelek V. Lanovoj. A. Kuzněcov a T. Lukavský.

kerou znát nemohou, hledali polohu, ve které by vyzněli nejlépe, přirozeně.

*Starší jsem vybízela k vlastním pohybovým nápadům a pověřovala je pohybovým zpracováním svého sóla. Ve třetím roce výuky už chodili s hotovým plánem. Ctili rytmus veršů a byli schopni na ně i tancovat, zvláště, když se jim zamlouvala slova. Mnohé říkanky si pod vlivem rytmu i sami zhudebnili. Jednou přímo v Praze. U Hradu začali pěkně nahlas zpívat *He жалела мама мыла...* a nově nacvičovat tanec, protože melodie je napadla právě teď.*

Jedinečnou inspirací pro naše interprety byla setkání s ruskými umělci – okouzlili mistři recitace Sergej Jurskij, Vasilij Lanovoj, Oleg Tabakov, Alexej Petrenko, nebo divadelní partnerka Vladimíra Vysockého Alla Děmidovová, vystoupení divadelních studií MGU, Petrohradské divadelní akademie, permského Divadla U mostu a divadelní dílny jejich režisérů Jevgenije Slavutina, Jurije Vasiljeva, Tání Ajzitulové či Sergeje Fedotova, který jako první zahraniční režisér získal Cenu Alfréda Radoka (2004). Událostí doby byla setkání s básníky Jevgenijem Jevtušenkem, Andrejem Vozněsenským, Junou Moric, nestorem sovětských básníků Sergejem Michalkovem, či nezapomenutelnými bardy Žannou Bičevskou, Bulatem Okudžavou, nebo Taťánou a Sergejem Nikitinovými.

Od počátku devadesátých let přijíždějí do angažmá v českých a moravských divadlech ruští a ukrajinští umělci, mnozí z nich se podílejí na

přípravě účastníků našeho festivalu.

Protože se jedná především o uměleckou soutěž, byla umožněna i účast žáků a studentů z ruský hovořících rodin, kteří zajímavým způsobem obohacují přehlídku a jejich setkávání s českými interprety přispívá k jejich integraci v českém prostředí. Na přehlídce znějí verše ruských básníků žijících v České republice Alexeje Pechtěrjeva, Ludmily Svírské Oleksije Zlenka a zejména Ljubov Vondrouškové a Marka Bljumentala, kteří recitátorům věnovali sbírky svých veršů. Paní Ljubov dokonce po několika ročníků přicházela každoročně s novou básnickou sbírkou.

Ruské přísloví říká: Přitele poznáš, když s ním sníš kilo soli. A kilo soli se jí dost dlouho. Přehlídka zasáhla do života mnoha lidí – organizátorů, učitelů a zejména účastníků:

Puškinova památníku jsem se jako účinkující zúčastnil celkem devětkrát. Při svém vůbec prvním ročníku jsem byl ještě malý capart, sotva končící pátý ročník základní školy. Nejprve jsem začal chodit do kroužku ruského jazyka, který na škole vznikl a v němž jsme se ti, kdo měli zájem, začali připravovat na vystoupení v ruštině právě na soutěž Puškinův památník...

Na scénku se sešlo celkem osm děvčat, ale pouze jediný kluk – já. Takováto sestava byla po celé čtyři ročníky základní školy. A docela živě si pamatuji, jak při cestách do Prahy nás paní učitelka vždy oslovovala: „Holky...“, a říkala, že já, jakožto výrazně menšinové pohla-

ví, si budu muset zvyknout... Zvykl jsem si i na to, že jsem povětšinou zastával role vypravěčů či lidojedů.

Poté, co se dobrá polovina celého kolektivu „rozprchla“ po různých středních školách a některým se dále nechtělo učit, jsme z původního počtu 9 kusů zůstali pouze 3 věrní mohykáni. Každoročně tak se cvičujeme s Aničkou scénku, scénku z nekonečného repertoáru naší paní učitelky, která nikdy nepostrádá vtip či nadsázku a publikum (ať už ruský rozumí anebo ne) se zaručeně pobaví, Daniela Zárodňanská zpívá. Každoročně také jezdíme na ústřední přehlídku do Prahy, kde se můžeme porovnat v konkurenci účinkujících celé České republiky. Myslím však, že se v této silné konkurenci ani zdaleka neztrácíme. Kromě poznání ostatních „ruštinychtivých“ studentů ze všech koutů republiky, jsme také poznali důkladně i naši matičku Prahu – návštěvy rozličných míst, jakými jsou Petřín, Vyšehrad a Slavín, Pražský hrad, Karolinum a tak dále, zůstanou navždy v našich pamětech...

A o tom všem bychom si bez Puškinova památníku a bez naší skvělé paní učitelky, která s námi měla a stále ještě má trpělivost, mohli jen nechat zdát...

Matěj Kaloč, Ostrava, gymnázium Matiční, květen 2010

Poznámka redakce: Matěj se úspěšně zúčastnil celostátní přehlídky v roce 2011 podesáté a Daniela byla přijata na JAMU do Brna.

Reportáž z jubilejní přehlídky 2011

Celostátní přehlídka 45. ročníku Festivalu v recitaci a zpěvu děl ruských autorů v ruském jazyce ARS POETICA - Puškinův památník se uskutečnila 6.5.2011 Ruské středisko vědy a kultury v Praze. Úvodní slovo přednesl ředitel RSVK Vladimír Sbirunov, mezi hosty přivítal mimořádného a zplnomocněného velvyslance RF v ČR Sergeje Kiseljova, který ve svém projevu blahopřál účastníkům k úspěchům dosažených v regionálních kolech a vyzdvihl význam festivalu a jeho poslání poznávat ruský jazyk prostřednictvím umění. Předseda České asociace rusistů Jiří Klapka pohovořil o historii Festivalu a poděkoval organizátorům a zejména učitelům ruského jazyka. Dále vystoupili moskevští herci: Sergej Čonišvili přečetl pozdravný dopis prezidenta Ruského Fondu kultury režiséra Nikity Michalkova a Sergej Kolesnikov přečetl dopis ředitele Nadace Russkij mir Vjačeslava Nikonova. Poté byla dlouholetým organizátorům festivalu a učitelům RJ udělena vyznamenání a čestná uznání. V Ruské federaci je festival ARS POETICA-Puškinův památník známý a je přijímán jako projev „lidové diplomacie“. Ví se o něm i mezi ruskými herci, zpěváky a básníky, od členů neformálních studiových divadel až po herce MCHATu a umělce Alexandrovova souboru. Pozdravný dopis zaslal sólista tohoto souboru Mistr Kalinka – Vadim Ananěv: „...позвольте мне выразить

Divadelní dílna, žáci K. Eibenové: D. Zarodňanská, M. Kaloč a A. Krajzllová, T. Ajžitulová a účastníci divadelní dílny, dr. I. Ryčelová: O současném ruském divadle, nejmenší recitátorka.

KG a EP s Medailemi JJ, ocenění dr. J. Sovákové, Divadlo Krasnyj sarafan hrálo Revizora, Rum-
burští hráli samovary, Zase si nevzpomenu, ale byli skvělí a ze severní Moravy.

благодарности всем, кто 45 лет назад придумал организовать фестиваль русского языка в Чехии...!" Připojili se i osobnosti české kultury Eva Pilarová a Karel Gott, jejichž vklad v rozvoj česko-ruských uměleckých vztahů byl v předvečer Přehlídky oceněn udělením medaile Josefa Jungmanna.

Po oficiální části se více než 200 účinkujících představilo v tříhodinovém programu, který probíhal souběžně ve dvou sálech. Jako tradičně zaujala recitace studentů středních škol z Ostravy Anny Krajzlové a Matěje Kaloče, které připravila Klaudia Eibenová, pěvecký kolektiv Gymnázia Boskovice pod vedením Jiřiny Bártové nebo recitační skupina základní školy z Rumburka, kterou připravila Alla Pokorná. Půvabná byla montáž z Evžena Oněgina v podání studentů Gymnázia Uničov nebo recitace Nicol Steinerové ze Základní školy v Chomutově. Zaznamenali jsme letos větší zastoupení recitátorů a zpěváků z ruskojazyčných rodin, kteří mají zde možnost vystupovat společně s českými interprety a navazovat nové tvůrčí i osobní kontakty

Studenti Gymnázia Uničov se svým Oněginským pásmem představili účastníkům mezinárodní konference konané v září 2011 a záznam tohoto vystoupení zvítězil na Mezinárodním Puškinském festivalu konaném v Moskvě v říjnu 2011. O dva týdny později zvítězila posluchačka Filozofické fakulty UP Olomouc Eva Žabková ve slovní kategorii na Festivalu Russkoe slovo v Sankt Peterburgu.

K. Eibenová: *Jednou dávno, po úplně prvním vítězství v Praze, jsme pásmo předvedli rodičům v Ostravě v Grandhotelu Imperiál. Slíbili jsme jim to na nádraží, kde nás vítali s konvalinkami, protože o úspěchu věděli z večerních televizních zpráv. Zákusků oslavenci měli, co hrdlo ráčí, ale ještě si vzpomněli, že po krajském kole jsem jim slíbila každému za 1. místo v národním kole dvě jízdy na autíčkách. Tak jsme šli. Jednoho ze „svých děcek“ jsem nedávno potkala. Asi dvoumetrový Evžen mi dal navštívenku, že když bych potřebovala, tak léčí ve fakulní nemocnici. Doktor nedoktor, stejně jsem si ho vybavila jako kohouta: „Иды на ногах в красных сапогах...“ Vyhráli ještě dvakrát, stali se laureáty, na autíčka chodili pak sami. Kde ty časy jsou?! Byl to můj první kolektiv laureátů, asi proto si jeho členy pamatuju nejlíp. Další kolektivy (Devět deset jedenáct? Nevím.) se mi slévají, nepamatuji se, kdo asi z celkem devadesáti členů byl ve kterém, ale i to je dobrá konverzace při náhodném setkání. Hlavně, že si pamatují oni. Že se i po létech rádi potkáváme a máme pro sebe úsměv. Vzpomínám i na učitele, se kterými jsem se seznámila v Praze, na různých seminářích a zájezdech. Byli jsme si konkurence, ale vážili jsme si jeden druhého, s obavami se těšili na výsledek práce jiných, dokázali si popřát. S věkem se při setkání objímáme, necháváme se pozdravovat, těšíme se na posezení, kdy Jiří Klapka vezme kytaru a společně zapějeme. O ta setkání lidí s lidmi mi v životě šlo a jde. Nás spojil Puškiňák.*

MŮJ ŽIVOT S PUŠKINOVÝM PAMÁTNÍKEM

JAROSLAV VÁVRA

Měl jsem to štěstí, že jsem byl „při tom“ téměř od samých počátků tohoto velkolepého, jedinečného projektu, který pokazuje svou životnost i v současnosti. Účastnil jsem se jako porotce nebo jako divák školních, městských, okresních a krajských kol soutěže v mnoha místech naší republiky. Teprve s jistým časovým odstoupením vznikla samostatná kategorie kolektivních vystoupení. Stalo se z iniciativy mého přítele a spolupracovníka Jiřího Klapky a znamenalo to významné obohacení soutěže jak repertoárově, tak co do počtu účastníků. A já jsem se stal prakticky stálým předsedou ústřední poroty pro hodnocení těchto kolektivních vystoupení. Byla to krásná práce, na kterou nikdy nezapomenou. Členy poroty byli učitelé rusisté, hudebníci, herci i režiséři, výborní odborníci a skvělí lidé. S radostí jsme zaznamenávali, jak se Puškinův památník postupně vyvíjí ze soutěže jazykové na jazykově-uměleckou, přáli jsme tomuto procesu a ze všech sil jsme přispívali k jeho rozvoji. Vedení Svazu československo-sovětského přátelství vytyčovalo tehdy pro každý ročník ústřední politické heslo. Jeho dogmatické dodržování vedlo často k tomu, že děti byly nuceny

předvádět repertoár málo umělecký, politicky agitační, věku nepřiměřený a jejich projev byl křečovitý, toporný a matný. Naše porota proto ráda pomíjela čistě politickou stránku a dávala přednost vystoupením s originálním nápadem a pojetím, předvedeným s jiskrou a elánem. Nejlepší z nich měla často úroveň srovnatelnou s profesionály.

Práce porot nebyla jednoduchá. Existoval dosti složitý hodnotící systém. Přihlíželo se k pěti kategoriím, každá se oceňovala pětibodovou stupnicí. Každý člen poroty vyplňoval svůj protokol, který musel po skončení soutěže podepsat a odevzdat. Při závěrečné poradě jsme vzájemně porovnali svá hodnocení. Když se shodovala, bylo to jasné, došlo-li k rozporu, diskutovali jsme tak dlouho, dokud jsme nedospěli k jednotě. Snažili jsme se vždy být tak maximálně objektivní, spravedliví a nestranní. Přesto se stávalo, že některý vedoucí kolektivu nebyl s oceněním spokojen a stěžoval si. Nic nepomáhalo, že jsme vždy při zahájení programu velmi naléhavě zdůrazňovali, že vítězi jsou vlastně všichni účastníci ústředního kola Puškinova památníku. To sice znělo trochu jako fráze, ale uvážíme-li, že každý, kdo se probjoval až do ústředního kola, musel nejprve zvítězit v třídním, školním, místním nebo městském, okresním a krajském kole, pak je to zcela evidentní. Učitelé však byli soutěživí a přijížděli do Prahy nejen se účastnit, ale vyhrávat. I pro postavení ve škole bylo samozřejmě výhodné, když přijeli s diplomem za 1. místo. Bojovali proto někteří za svůj kolektiv velmi úporně a celá porota měla co dělat, aby jim vysvětlila, proč nemohli zvítězit.

Stalo se i to, že se nám to nepodařilo a věděli jsme, že náš kolega odchází s trpkým pocitem krivdy. To velmi bolelo, ale víc už jsme udělat nemohli.

Aktivní účast v Puškinově památníku se pro mne postupně stala skutečně nedílnou součástí života. Přistihl jsme se dokonce, že svůj života běh počítám od jednoho ústředního kola k dalšímu. Zás už jeden rok utekl. Jak ten čas letí. Stárnu, to je smutné, ale opět se uvidím se svými milými přáteli, opět prožiju to vzrušení a napjaté očekávání, s novým nás zase překvapí a potěší naši osvědčení laureáti z minulých ročníků. Nebo třeba zazáří úplně nová hvězda, která zastíní dosavadní stálice? A to bylo radostné, povznášející, to dávalo zcela zapomenout na elegii stárnutí. Vzpomínám, jak jsem se vždy těšil na závěrečnou přehlídku nejlepších vystoupení, neboť jako předseda jedné z porot jsem mohl pouze tam vidět a slyšet vítěze ostatních kategorií. A byl to vždy velký zážitek, skutečný vrchol, nejlepší odměna za vykonanou práci.

Puškinův památník může být na svou historii hrdý. Vydobyl si významné postavení a uznání u nás i na mezinárodní scéně. Členy porot byli mnozí významní umělci, např. Alfréd Strejček, Míriam Hynková, Jitka Molavcová, Valentina Kameníková, Josef Soumar, Vlasta Mlejnková nebo režiséři Antonín Novotný a Jiřina Pokorná-Makoszová.

Předlouhý by byl výčet jmen našich předních herců, zpěváků a představitelů kulturního a veřejného života, kteří prošli Puškinovým památníkem

jako jeho účastníci. Stávalo se, že nejlepší vystoupení z Puškinova památníku, nastudovaná v češtině, vyhrávala první ceny na českých celostátních uměleckých festivalech. Za dobu existence prošla soutěž různými změnami, způsobenými zejména novou společenskou situací. Ze složitého systému přísných soutěžních pravidel zůstalo jen několik velmi volných podmínek účasti nikoliv už v soutěži, ale ve festivalu Ars poetica – Puškinův památník. Podstata jeho poslání se však nezměnila.

Nechť tedy festival Ars poetica – Puškinův památník i nadále účinně přispívá k rozvíjení a prohlubování znalosti ruského jazyka, nechť přibližuje našim dětem a mládeži sílu, krásu a bohatství ruské literatury hudby, nechť v nich pěstuje lepší porozumění pro dobré umění, nechť je i v budoucnu jedním ze spolehlivých zdrojů k navazování a upevňování neformálních přátelských vztahů a hlubšího vzájemného pochopení a spolupráce mezi Čechy a Rusy.

Při tomto krátkém zamýšlení nad lety, prožitými s Puškinovým památníkem, si vzpomínám na stovky nebo spíše tisíce učitelů a funkcionářů, kteří obětavě a nezištně nacvičovali se svými žáky a studenty program a zabezpečovali hladký průběh soutěže na všech úrovních. Jim právem náleží uznání, úcta a vděčnost.

Porota: režisér A. Novotný, dr. A. Pilátová, (?) dr. E. Burešová, dr. J. Vávra, dr. L. Gregarová (1985), J. Vávra a L. Vondroušková.

Kolektiv Frýdek-Místek, Kristýna Maťaťová a Karolína Popelková ZŠ Raškovice na Staroměstském náměstí, Kolektiv z Gymnázia Boskovice, K. Eibenová a její studentky Anna Krajzlová a Daniela Zaroďňanská v Parlamentu – za nimi V. Vislous, Bárišni z Mozambiku na festivalu Russkoe slovo v Petrohradu.

ARS POETICA-PUŠKINŮV PAMÁTNÍK 2012—2016

ARS POETICA — Puškinův památník 2012 — 2016

Uběhlo pět let a Puškinův památník slaví jubileum. Půl století, padesát let, padesát ročníků, v nichž prošly Puškinovým památníkem milióny účastníků. Dnes už to nikdo přesně nespočítá, ale když se v 70. a 80. letech dvacátého století účastnilo v Československu soutěže ročně půl miliónu recitátorů a zpěváků, tak v součtu těch miliónů mohlo být klidně deset i více. A tento fakt se nedá přejít mávnutím ruky.

Ani to, že soutěž probíhala kontinuálně a že se do ní v posledních letech zapojují i soutěžící z rusky hovořících rodin. Mohou si vybírat kvalitní texty — před časem (2009) uvítali rusko-české vydání knihy dětského folklóru *Zlatá brána otevřená* — Trincy, brincy, bubency i česko-rusko-slovenské vydání *Erbenovy Kytice* (2012), pokřtěné v Divadle Semafor.

Díky obětavým učitelům vznikla nová krajská kola v Olomouckém a Libereckém kraji, jejichž vítězové úspěšně reprezentují v celostátní přehlídce.

V prosinci 2012 zahájilo svoji činnost první Centrum Fondu „Russkij mir“. Působí při Ústavu jazykové přípravy Západočeské univerzity v Plzni.

Mgr. Vlasta Klausová, vedoucí Centra: „Od roku 2013 jsme převzali organizaci krajského kola festivalu ARS POETICA Puškinův památník a v každém ročníku vystu-

puje více jak sto účastníků ve všech vyhlášených kategoriích. Odborná porota, ve které zasedají především odborníci — rusisté z katedry ruského jazyka Pedagogické fakulty ZČU, zástupci ČAR a Česko-ruské společnosti, má těžký úkol při výběru vítězů, protože úroveň vystupujících se stále zvyšuje.“

V červenci 2014 bylo otevřeno Ruské centrum na Pedagogické fakultě Masarykovy Univerzity v Brně, pod vedením **PhDr. Evy Malenové, PhD.:** „Ruské centrum slouží nejen jako podpora učitelů a studentů ruštiny — na pořádané kulturní, vzdělávací a společenské akce jsou zváni všichni příznivci ruského jazyka a ruské kultury. Centrum pořádá nebo se podílí na množství kulturních, jazykových a společenských akcí spojených s ruským jazykem, výukou ruštiny a ruskou kulturou. Jedná se např. o odborné přednášky a semináře, promítání ruských filmů, kulturní akce typu ARS POETICA — Puškinův památník, akce k významným výročím, svátkům apod.“

Brněnské Ruské centrum patří společně s plzeňským Centrem do rozsáhlé celosvětové sítě Fondu „Russkij mir“, jehož představitelé se každoročně setkávají na společném jednání, které se koná v Ruské federaci za účasti 900 delegátů z 95 zemí. Naše přehlídka ARS POETICA byla inspirací k organizaci podobných

interpretačních soutěží, které se konají většinou pod názvem Ruskoje slovo. V hudební oblasti je například na Slovensku organizována od roku 2010 soutěž nazvaná Ruská píseň nad Dunajom.

Vítězové našeho Festivalu ARS POETICA-Puškinův památník nadále reprezentují nejen na mezinárodních rusistických přehlídkách, ale i na seminářích a dalších akcích, jako jsou například koncerty Ozvěny Puškinova památníku v Lounech, Ruská píseň Ostrava, koncerty v Ruském středisku vědy a kultury v Praze i na akcích Ruských center v Brně a Plzni.

Událostí roku 2014 bylo odhalení Puškinova památníku v Praze v den výročí básníkovy narození 6. června a byla to součást programu 48. celostátní přehlídky ARS POETICA. Přišlo více jak dvě stě žáků a studentů se svými vyučujícími (naši účastníci soutěže a další hosté); slavnost okamžiku podtrhlo vystoupení Denisy Rambouskové z Gymnázia Přelouč a Tomáše Ringela ze ZŠ Praha-Řepy.

Další událostí roku v 2014 bylo vydání Zpěvníku ruských písní. Mgr. Radan Kapucián, lektor českého jazyka v Jekatěrinburgu, napsal: „Nedávno ke mně doputoval nový a mile obsáhlý Zpěvník ruských písní. Obsahuje 175 písní s notami, akordy, komentáři, 22 překlady do češtiny, předmluvou, doslovem, bohatým poznámkovým aparátem a úctyhodnou bibliografií. Ideální materiál pro účastníky soutěže Puškinův památník!“.

V roce 2015 se v Praze poprvé uskutečnilo zasedání prezidia Mezinárodní asociace rusistů (MAPRJAL),

na kterém byl rok 2015 vyhlášen Rokem české rusistiky – 40. výročí založení České asociace rusistů, 85. výročí registrace Pražského lingvistického kroužku, 90. výročí založení Společnosti pro kulturní a hospodářské sblížení s novým Ruskem a 50. výročí zahájení soutěže Puškinův památník. U příležitosti tohoto výročí se v RSVK uskutečnila Jubilejní konference, na které vystoupili čeští i slovenští recitátoři, pedagogové i organizátoři. Mnozí z nich se řadu neviděli – vzpomínalo se, recitovalo i zpívalo...

K. Eibenová: „Přítelkyně mě představovala svým známým a dodala, že se téměř 50 let věnuji dětské recitaci v ruštině. A já si najednou vybavila tlustou a pěkně sytě zelenou obrovskou padesátku z polystyrénu. Nevěřicně jsem se začala smát a nespolečensky opakovat: „Пятьдесят лет!? Пятьдесят лет!?“ Kolem mě pochopili, s porozuměním se smáli se mnou a opakovali to neuvěřitelné číslo. 50 let! 50. ročník Puškiňáku!!! Je to vůbec možné?! ...Potvrdila mi to i moje přítelkyně Maruška Vilišová, kterou naše soutěž také provázela a nadále provází celým učitelským životem, která ji v Moravskoslezském kraji udržela bez přestávky i po roce 89. Jsem ráda, že Marii znám a spoustu dalších – organizátorky Aničku Hajnou, Zuzanu Kramarenkovou, Hanu Habramovou, Janu Smítalovou, Evu Mžikovou, Renatu Mohylovou,... těch zkušenějších i začínajících vyučujících, kterým se práce s dětmi a studenty nezapočítává do kariérního postupu, je placena pouze dobrým

pacitem, že se svěřenci něco dokázali, i když v závěru bylo třeba zklamání z neumístění se na prvních příčkách soutěže nebo ústřední přehlídky.“

První krajské kolo 50. ročníku Festivalu se uskutečnilo v Liberci.

J. Klapka: *„Viděl jsem téměř všechna krajská kola a každé bylo něčím výjimečné. Liberecké kolo netradičním propojením vystoupení v ruštině, se zpěvem a recitací ve španělštině, francouzštině, němčině či angličtině s případným názvem Linguafest. Mezi jednotlivými jazykovými oddíly byly hudební předěly, o které se postaral pěvecký soubor Cum amore, který jednotlivé části programu zahajoval písní v příslušném jazyce. Toto by ale nebylo možné v kraji Moravskoslezském, Jihomoravském a pražském kole, kde pro velký počet interpretů probíhaly přehlídky paralelně na dvou místech. Někde byla nejzajímavější vystoupení v sólové recitaci – Praha a Střední Čechy, Plzeň, Ústecký kraj, jinde zářily kolektivy – Hradec Králové a Pardubice, ve zpěvu pak – Moravskoslezský, Jihomoravský a Olomoucký kraj. Co spojovalo všechny krajské přehlídky s tou celostátní, to byla veselá, spontánní a srdečně atmosféra, plná pozornosti, vzájemného pochopení i fandění.“*

Finále 50. ročníku proběhlo 6. června 2016 v Ruském středisku vědy a kultury v Praze.

Interpretů bylo víc jak dvě stě s programem téměř na pět hodin.

Se slavnostním projevem pozdravil účinkující i hosty mimořádný a zplnomocněný velvyslanec RF v ČR Alexandr Zmejevskij. Zdůraznil, že Festival ARS POETICA-Puškinův památník je unikátní jev v oblasti umělecké, jazykové i jako prostředek vzájemného poznání. Milými a vtipnými proslovy potěšili přítomné poslanec Parlamentu ČR Stanislav Borkovec, senátor Jaroslav Doubava a ředitel RSVK Leonid Gamza. Porota měla při rozhodování velmi složitý úkol i přesto, že se neudělují pořadí, ale mimořádná ocenění poroty. Získalo je celkem 15 jednotlivců a kolektivů. Byli mezi nimi žáci brněnské základní školy i vesničky Raškovice v Beskydech, studenti gymnázií z Chrudimi, Frýdku-Místku, Havířova, Ivančic, Loun, Nymburka i Žatce, posluchači univerzity Karlovy z Prahy, Západočeské z Plzně i brněnské Masarykovy univerzity. Nejkrásnější byla ale atmosféra – přátelská, přející, vstřícná.

Kulatý stůl na Jubilejní konferenci (2015) vedla K. Eibenová, druhá vpravo J. Marková

MALÉ OHLÉDNUTÍ A POHLED DOPŘEDU

K. Eibenová **Počty zúčastněných?**

Neberu to za podstatné. Vlastně — jak se to bere. Za posledních pět let došlo na ústřední přehlídce k posunu; ne výraznému, ale lepšímu. Když v Den D v 9.25 vejdu do velkého sálu RSVK v Praze, mám pocit radosti i nejistoty. Vždyť vlak zpět do Ostravy mi jede za sedm hodin, a tohle vypadá na konec o půlnoci! Před pěti léty byla třetina obrovského sálu prázdná. Vloni by se v sále našlo jen pár prázdných míst. Kdyby se mohly nově zařazené pěvecké kolektivy do 10 členů zúčastnit i ústřední přehlídce, nevím, jestli bychom se vešli. Není poznat, když dvacítká sólových recitátorů odejde do literárního salónku.

Moje srdeční záležitost jsou kolektivy. Teď, a to je nejuvýraznější poznatek posledních pěti let, je stále více soutěžících kolektivů než jednotlivců. Ne vyrovnaný počet, více! A to osobně považuji za vítězství ducha celé soutěže! Marná sláva, společný prožitek je nejsilnější motivační prvek ve výuce jazyka, motivace, která fungovala a nadále funguje. A navíc Praha!

Pracuji jako jedna z porotců, měla bych mít oko upřeno na jeviště, ale nedá mi, abych někdy nesledovala vyučující s fotoaparáty, kamerami. Někdy nevydrží ani sedět, pobíhají nebo stojí zrudlí pod podium, viditelně prožívají; zažila jsem,

že si text v pochopitelném vytržení odřikávají s sebou, ba i napovídají. No, přiznávám dobrovolně, že jednou jsem napovídala také. Holčinku na scéně to tak překvapilo, že se na mne chvílku mlčky překvapeně dívala; tehdy jsem se až zapotila. Vyučující svítí a září, když jim pográtuluji k výkonu těch jejich. Přitom vím, že výsledek stojí především na jejich úsilí; osobní přínos odmítají, těší se z dětí. Mé ročníky už sedí jako hosté, mnozí už nejsou, ale ta spousta nových kolegyň prožívá vystoupení zřejmě stejně vnitřně bouřlivě jako kdysi já a my. Každý rok chodí někdo osobně vyjádřit svůj nesouhlas, že „její děti“ nebyly ohodnoceny cenou poroty. A zbaběle si uvědomují, že nejsem schopna říci nic, co by se jich dotklo, neříkám, že především zvuková stránka jazyka byla nižší, a tak spíše doporučuji konzultaci s rodilými Rusy. Je-li porota sedmičlenná, výsledek hodnocení bývá jasný, doposud nikdy nerozhodoval poslední hlas předsedy. Stejně jsem si párkrát říkala, že bych chtěla, aby právě takoví učili i moje vnoučata. Věřte, že se jim vztah k dětem vrátí. Letos jsem se setkala se svými třemi bývalými třídami a nikdo si kupodivu nevzpomněl, jak jsem poutavě učila výjimky 2. pádu množného čísla podstatných jmen rodu mužského s kmenem zakončeným na ž – š – ě – šč a c, ale vybavili si úryvky svých tex-

tů; každoroční soutěž v počtu řízků, kterými je doma vybavili na cestu (vítěz měl 11), teprve teď se dozvídám, co se dělo např. cestou vlakem do a z Prahy na soutěž PP. Dobře, že se okna v pendolinu dnes nedají otevřít! Dobře, že si tehdy neurazili hlavu, a tak se dnes ke mně mohou hlásit.

Výběr textů a jazyk

V největší míře se objevuje zlatá ověřená klasika, zpěváci volí i nejnovější hity. Skandovaný potlesk slyším u starých, každoročně opakováných písní; vede Kaťuša a Jechali na trojce s bubencami. Nevidím velký rozdíl ve výběru před pěti léty a teď; dětem i studentům vyučující jasně nabízejí to, co může obohatit. Osobně mě těší výběr písní ze Zpěvníku ruských písní a každoroční montáže z textů z učebnice ruštiny pro základní školy Pojehali. Mnohdy ani nadšení, originální gradující zpracování a nákladné kulisy nepotlačí u některých vystoupení lehké zklamání z úrovně výslovnosti. V tomto směru kvalita jazyka v průměru ještě nedosáhla úrovně před dávnými léty. Pochopitelně, že po skvostně vyrovnaných vystoupeních to pak v sále hřmí!

V našem Moravskoslezském kraji máme u každé poroty rodilého mluvčího, od kterého se po soutěži mohou vyučující mnohé dozvědět, navrhujeme také pomoc s jazykem už při přípravě. Konzultace u kávy s rodilým mluvčím přece může být příjemná! Mgr. Jelena Chodilová tuto pomoc nikdy neodmítá a já také ne, dokonce mě těší, že si mohu ještě

zaučit. Docentka Květuše Lepilová z Centra dalšího vzdělávání učitelů ruského jazyka při Ústavu slavistiky FF MU v Brně a každoroční ruské semináře (dlouhá léta pod vedením PhDr. Radky Hříbkové, CSc.) v rámci svých projektů zdůrazňují potřebu věnovat pozornost i nácviku výslovnosti. Jenže rámcové vzdělávací plány pro výuku druhého cizího jazyka od roku 2013 už nepřikládají zvukové stránce jazyka větší význam. Uvidíme, jak se to odrazí v samotné soutěži.

Co bych si přála do další padesátky?

Osobně? Užít si každý další rok. Těším se na hodinku před zahájením soutěže. Setkávám se ve vstupní hale RSVK s těmi, které jsem viděla před třiceti, dvaceti, deseti léty ... a jiné nově před rokem, dvěma, třemi... Ví-táme se, jsme rádi, že jsme tu zase! Vidím Jaroslava Vávru, Vendulku Kazmířovou, Ivu Horskou, Pavla Markvarta, Vlastu Klausovou, Dobromilu Kosinovou, Emílii Netouškovou, Jaroslava Šlézara... Paní Janu Zvolánkovou znám asi 45 let. Kdysi přiváděla do soutěže excelentně připravené děti, dnes zdraví neslouží, tak si dopisujeme, stejně jako s paní Katarínou Gogovou a Annou Ravingerovou ze Slovenska.

Těším se na vystoupení v naději, že se setkám s výraznou dětskou osobností, o které se za pár let dozvím z kulturních sloupků, těším se na milá představení, přeji úspěch všem. Někdy s nostalgií v těch na pódiu vidím „svoje“, dnes už padesátníky, čtyřicátníky, třicátníky,

když byli ještě „moji“. Těším se na závěrečné popovídání si nad mísou pirožků v Křišťálovém sále po vyhodnocení přehlídky.

Nejsilnější dojem poslední doby?

Ten je jasný. Netýká se ústřední přehlídky, ale mimořádné akce u nás v Ostravě. K 50. výročí ústřední rada České asociace rusistů a Ruské středisko vědy a kultury ocenili čestným uznáním třicet tři výrazných osobností, které se velkou měrou zasloužily o Puškinův památník. Učitele z dávných, nedávných i současných dob, organizátory dřívější i dnešní. Sešlo se nás lehce přes 50. Když vjel do sálku dlouholetý hlavní organizátor krajských kol PP docent Mojmir Vavrečka na vozíku, všichni vstali a tleskali, dokud nedojel na čestné místo k „duši a motoru“ dřívějších krajských kol doc. Evě Mrhačové. Rozhodně jsem nebyla sama, komu tekly slzy.

Dostala jsem nejednu ústní odezvu s poděkováním za setkání i za odměnu – návštěvu Divadla A. Dvořáka.“

Marie Mikulíková, ZŠ a G Vítkov: Moc děkuji za to společné pobyty na OU. Myslím, že i ostatní byli potěšeni a budou vzpomínat. Byl to od Vás výborný nápad, pro účastníky motivující setkání a závazek. Konečně se dostávám i k tomu, abych Vám poděkovala za skvělý zážitek z opery Ohnivý anděl.

Co se mi vybaví, když se řekne Puškinův památník?

PaeDr. Alena Vrublová, gymnázium Frýdek-Místek: Puškinův památník pro mne a moje studenty představuje možnost poznávat zajímavé lidi a hlouběji se seznámit s tradiční ruskou kulturou.

Mgr. Jana Zvolánková, ZŠ Praha 4: Naposledy jsem s dětmi vystupovala s pásmem ruských básniček pro nejmenší (byli to prvňáčkové a druháci – Říkání pod peřinku... Z těch časů mi zůstalo jediné: řada dobrých přátel a vědomí, že jsem děti vedla k něčemu krásnému. Myslím si, že to rozhodně není málo. Ať se vám všem daří (teď už beze mne) a moc zdravím!

Mgr. Marie Vilišová – Ostrava: Z těch prvních let – čtení, hledání, vybírání a pak nervy, jak to dopadne. Z těch dalších – psaní, organizování, zajišťování, účtování a pak radost, když se sešlo hodně účastníků a všechno bylo v pořádku. A PP v Praze – nostalgická vzpomínka na všechny ty, s kterými jsem tam kdy jela, mezi nimi se zpěvačkou Katkou Kněžíkovou – dnešní sólistkou Národního divadla, a vzácné okamžiky setkání s kolegy a přáteli.

Mgr. Pavel Markvart, Chomutov: Asi nejsilnějším dojmem byla pro mne prezentace Festivalu ARS POETICA v Kaliningradu v září 2016. Vystoupení pro studenty Diplomického gymnázia a besedování s nimi, kulatý stůl českých a kaliningradských učitelů na téma

jazyk, kultura a historie, kdy stejně jako u studentů vzniklo přání pokračovat v navázaných kontaktech. Hostina zážitků z přírodních i historických zajímavostí, pouť ke kříži sv. Vojtěcha, srdečná laskavost hostitelů, kterými bylo vedle školy zejména Oblastní historické muzeum. A také velká pozornost sdělovacích prostředků věnovaná naší „spanilé jízdě“ v roce 700. výročí narození Karla IV., jemuž Kaliningradské muzeum věnovalo výstavu Pruské cesty Karla IV.

Doc. PhDr. Simona Koryčánková, PhD. proděkanka a vedoucí Katedry ruského jazyka a literatury PdF MU Brno:

Soutěžní festival AR POETICA – Puškinův památník přinesl na naši fakultu ducha přátelského zápolení, vzájemné inspirace a obdivu k odvaze a úsilí žáků, studentů i jejich pedagogů, kteří přípravám na svá představení věnovali nemálo svého volného času. Ať už jsme viděli vystoupení pěvecká nebo recitační, ať už se před porotu postavili jednotlivci nebo téměř celá třída, vždy jsme se dočkali povedených a propracovaných interpretací známých i méně známých děl ruské literatury. Puškinův památník proto vnímáme jako příjemnou doprovodnou cestu k osvojení ruského jazyka a jako dobrou příležitost, jak se nenásilným způsobem seznámit s dědictvím ruské kultury a literatury.

Porota krajského kola v Brně – duben 2014, M. Zajícová se studenty Gymnázia Žatec v Kaliningradu, Kolektiv ZŠ Bohumínská – Ostrava, A. Vrablová se studenty G Frýdek-Místek

STŘÍBRNÝ LUKOSTŘELEC – SPECIÁLNÍ CENA

Festival ARS POETICA – Puškinův památník získal v prvním ročníku Stříbrného lukostřelce ČR nejvyšší ocenění – speciální cenu.

Cena Stříbrný lukostřelec je v Ruské federaci udělována již dvacet let v oblasti public relations – tedy komunikace a vztahů. V USA obdobná soutěž existuje pět let a jejím cílem, stejně jako v ČR, je představit a pod-

pořit projekty, které napomáhají rozvoji mezinárodních vzájemných vztahů. Mezi oceněnými např. byli Karel Gott, Alšova jihočeská galerie, Společnost Petrof, Kaliningradské muzeum.

Je to veliká radost i zadostiučinění být v takové společnosti. Vždyť učitelé v řadě míst si dokonce mezi sebou vybírali peníze, aby mohli uskutečnit okresní nebo krajské kolo. Navíc každý z učitelů drží za ruku svého jednoho nebo až deset svěřenců. V těch milionech účastníků, kteří prošli Puškinovým památníkem, určitě něco dobrého a přátelského zůstalo.

V dnešním světě tvoří komunikace základ mezilidských vztahů. Jejich pomocí můžeme překonávat konfliktní situace, obrušovat hrany, řešit spory a navazovat vzájemně výhodnou spolupráci. A Puškinův památník – to je taková lidová diplomacie.

Vliv Puškinova díla na českou a slovenskou kulturu je nesporný. Když se v roce 1860 objevil první překlad Evžena Oněgina od Václava Čeňka Bendla, byl to takový zázrak, že mladíci začali psát poezii! Jmenovali se Hálek, Neruda, Zeyer, Stašek, Hvězdoslav a ti mladší Machar, Jesenský nebo Hašek. Puškinovo dvojverší je dokonce i ve Švejkovi.

Máme šest kompletních překladů Evžena Oněgina, činoherní i operní představení a již padesát let přehlídku, která nese Puškinovo jméno.

Pěkně si to Alexandr Sergejevič předpověděl: „Já památník si postavil, jež přečká říše“.

Poděkování obětavým pedagogům, umělcům i organizátorům

Praha – Konstantin Bljumovič, Stanislava Boudníková, Libuše Havlíková, Radka Hříbková, Světlana Kalousková, Jaroslav Komm, Anastasia Kopřivová, Vladimír Krestovský, Dana Martínková, Světlá Mathausarová, Jaroslava Petýrková, Raisa Posová, Helena Smažiková, František Sudníčka, Jiřina a Zdeněk Tučanovi, Jaroslav Vávra, Marie Zelenková-Novotná, Jana Zvolánková, Zdeňka Banýrová, Lucie Fulínová, Jolana Jurečková, Živa Rožanecová.

StČ – Emma Burešová, Libuše Gregarová, Romana a František Hofmanovi, Olga Míková, Jana Šebesťová, Alina Chornomor, Václav Kuchta, Hana Žofková, Jitka Peterová.

JČ – Miroslav Forman, Zdeněk Okůnek Alena Pancerová, Anita Pavličková.

ZČ – Ivana Machová-Mildnerová, Julie Masopustová, Ivana Mudrová, Stanislava Plačková, Pavel Stejskal, František Strnad, Jana Sováková, Adolf Vinšálek, Vlasta Klausová.

SČ – Iva Horská, Václava Kazmířová, František Kočí, Jana Körschnerová, Lina Koubková, Inuše Podrazilová, Slavomír Růžička, Václav Sedláček, Marie Sachetová, Zuzana Kosticová, Markéta a Pavel Markvartovi, Pavel Kotek, Miroslava Cenkova, Jana Maksoudová, Zuzana Marková, Mária Zajícová, Ota Porubčan, Marie Mourová, Alena Gajdošíková, Alla Pokorná, Jindřich Včelka.

VČ – Jana Albrechtová, Hana Bendová, Elena a Radomír Bílí, Milan Bouška, Galina Kosych, Blanka Rabasová, Helena Richterková, Eva Šreibrová, Eva Voborníková, Eva Truhlářová, Helena Kubrtová, Hana Žatečková.

StM – Karel Janíček, Květuše Lepilová, Tomáš Motýl, Jindra Pilátová, Ludmila Stěpanovová, Jaromíra Lónová, Veronika Vališová, Vít Sochora, Šárka Míketová, Věra Valouchová, Jindra Chaloupková.

JM – Galina Bínová, Jaroslav Dejl, Renée Grenarová, Aleš Kopka, Dobromila Kosinová, Josef Kraje, Věra Knapová, Věra Krémářová, Jarmila Krystýnková, Máša Kubátová, Natálie Miženkova, Marie Pazderská, Jiří Pelán, Hana Potměšilová, Luboš Turek, Lenka Vislousová, Ljubov Vondroušková, Natalia Naumová, Elena Volkova, Emílie Netoušková, Jiří Vondrák, Dana Fránková, Jiřina Bártová, Taťána Korytáková, Jana Lorenzová, Jaromír Vavroš, Simona Koryčánková.

SM – Milena Bálková, Ivanka Buchtová, Klaudia Eibenová, Dagmar Heroudová, Vladislava Holmanová, Jelena Chodilová, Anna Kudělová, Vanda Michalíková, Eva Mrhačová, Zdeňka Nedomová, Marija Pšurná, Jiří Samlík, Karel Šesták, Rudolf Švanda, Jaromír Vařeka, Marie Vilišová, Miluše Wiedermannová, Mojmír Vavrečka, Česlava Žewucká, Tamara Galynina, Hana Habramová, Iva Jurenková, Anna Kajzarová, Zuzana Kramarenková, Eva Mžíková, Alena Vrublová.

Slovensko – Nora Bujnová, Eliáš Galajda, Elena Galánová, Katarína Gogová, Olga Kovačičová, Anna Ravingerová, Ludmila Heneková, Rozália Hokynková, Michal Roháč, Ivan Slimák, Nina Tjutčevová, Natálie Dostovalová a zejména Eva Kollárová.

Do historie Puškinova památníku se svým výjimečným vystoupením zapsali

Walter Bartoš, Venuše a Libuše Bicencovy, Jiří Březík, Filip Čapka, Hana Galová, Vladimír Frič, Hana Fryščáková, Dana Halamová, Lenka Halamová, Ivo Hrbáč, Markéta Hučková, Vladimír Chmelo, Radomír Jonczy, Viktor Mendl, Matěj Kaloč, Kateřina Kněžíková, Hana Kožová, Anna Krajzlová, Ivan Kusnjer, Miroslav Langer, Petr Lébl, Leoš Mareš, Natalie Marusenková, Alexandr Matuška, Barbora Matušková, Táňa Medvecká, Tamara Mergeščíková, Romana Plačková, Petr Pleva, Markéta Stehlíková, Lucie Steinhubelová, Petra Špalková, Hynek Tomm, sourozenci Tučanovi, Eva Urbanová, Lucie Výborná, Václav Vislous, Lenka Vrtělová, Jana Zvolánková, ml., Irena Žabinská, Nikol Steinerová, Adam Skořepa, Viola Krausová, Eliška Floriánová, Lubomír Krůza.

Vzpomínáme i na skvělé slovenské interpety mezi nimiž byli: Mária Čarná, Denisa Geislerová, František Heiser, Magdaléna Kohútová, Olga Kollárová, Ivan Kováč, Mária Matušková, Renáta Paulíčková, Jana Skořepová, Martina Šindlerová a Lubomír Žumár.

Zvláštní díky patří Mgr. Jeleně Chodilové z Havířova a doc.ing. Ivanu Tjutčevovi, CSc. z Kyjeva za zapůjčení archivních materiálů.

Vydala Česká asociace rusistů, z.s. ve spolupráci s Česko-ruskou společností, z.s. za finanční podpory odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury ČR v nakladatelství RT+RS servis v roce 2011. Druhé rozšířené vydání v roce 2016.

Výtvarné zpracování: Arfom Jefimov. Odpovědný redaktor: Anna Chlebina.

© Jiří Klapka

© Klaudia Eibenová

© Jaroslav Vávra

A. S. Puškin

A. S. PUŠKIN

1799 - 1837

ISBN 978-80-904557-2-6

9 788090 455726 >